

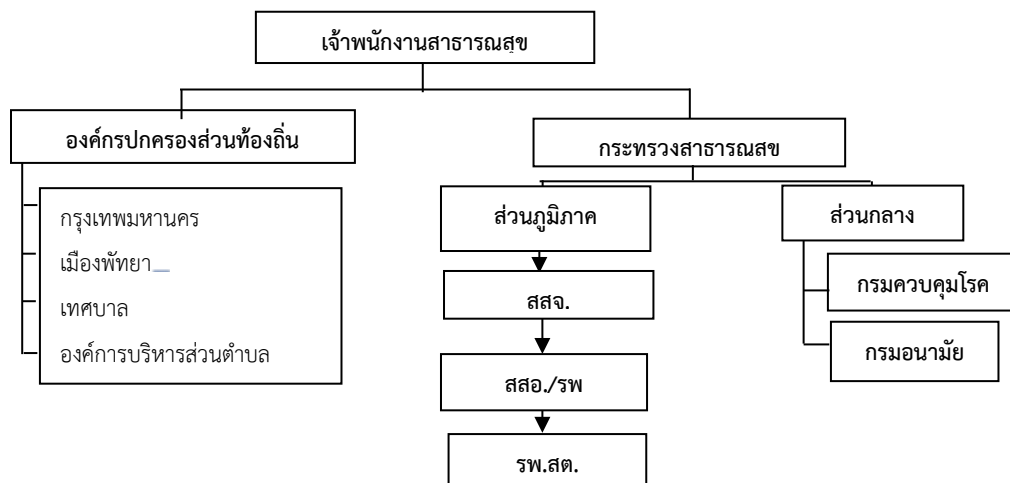
บทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุขตามพรบ.การสาธารณสุข พ.ศ.2535

สมภพ สุทัศน์วิริยะ

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นกฎหมายที่กระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบังคับใช้กฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการคุ้มครองประชาชนด้านสุขลักษณะและการอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งครอบคลุมทั้งกิจกรรม การกระทำทุกอย่าง และกิจการประเภทต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน อีกทั้งปัจจุบันได้มีการปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมายตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2560 ขึ้น โดยจุดมุ่งหมายสูงสุดคือประชาชนได้รับการคุ้มครองสุขภาพในด้านการสาธารณสุขและด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2561, หน้าคำนำ)

จากวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้มีการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบังคับใช้กฎหมาย ย่อมแสดงว่า อำนาจและหน้าที่หลักย่อมเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนเรา (เจ้าหน้าที่ สสอ./รพ./รพ.สต.) พรบ.การสาธารณสุข พ.ศ.2535 ไม่ได้มีการกำหนดบทบาท (อำนาจ,หน้าที่) ไว้ แต่ได้มีประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่อง แต่งตั้งเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้ ซึ่งจะกล่าวต่อไปนะคะ

ประเภทของเจ้าพนักงานสาธารณสุข จากประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่อง แต่งตั้งเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) ดังกล่าว ทำให้เราสามารถจำแนกเจ้าพนักงานสาธารณสุขออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆคือ 1.เจ้าพนักงานสาธารณสุขสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2.เจ้าพนักงานสาธารณสุขสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ภาพที่ 1 แสดงประเภทของเจ้าพนักงานสาธารณสุขตาม พรบ.การสาธารณสุข พ.ศ.2535

รายละเอียดโดยสรุปมีดังนี้ เจ้าพนักงานสาธารณสุขสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2560 ได้บัญญัติไว้ว่า “ราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, หน้า 48) “เจ้าพนักงานท้องถิ่น” หมายความว่า 1) นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด สำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด 2) นายกเทศมนตรี สำหรับในเขตเทศบาล 3) นายกององค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล 4) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร 5) นายกเมืองพัทยาสำหรับในเขตเมืองพัทยา 6) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น สำหรับในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

เจ้าพนักงานสาธารณสุขสังกัดกระทรวงสาธารณสุข แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1.เจ้าพนักงานสาธารณสุขสังกัดกระทรวงสาธารณสุขสังกัดหน่วยงานส่วนกลางซึ่งมีอยู่ 2 กรม คือ 1) กรมควบคุมโรค ตามประกาศฯ ข้อ 5 ให้ข้าราชการและพนักงานราชการในสังกัดกรมควบคุมโรค ซึ่งดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้เป็นเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเราบ่อยๆ คือ (1) ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันควบคุมโรค (2) นายแพทย์ นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาลวิชาชีพ เกษษกร ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป เจ้าพนักงานสาธารณสุข ตั้งแต่ระดับชำนาญงานขึ้นไป และนิติกร ที่ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันควบคุมโรค มอบหมาย 2) กรมอนามัย ตามประกาศฯ ข้อ 4 ให้ข้าราชการและพนักงานราชการในสังกัดกรมอนามัย ซึ่งดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้เป็นเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 (1) ผู้อำนวยการศูนย์อนามัย (2) นักวิชาการสาธารณสุขตั้งแต่ระดับชำนาญการขึ้นไปที่ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยมอบหมาย (3) นิติกรที่ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยมอบหมาย

เจ้าพนักงานสาธารณสุขสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สังกัดหน่วยงานส่วนภูมิภาค 1) ระดับจังหวัด ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ตามประกาศฯ ข้อ 6 ให้ข้าราชการและพนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ซึ่งดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ เป็นเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 1) นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด 2) นายแพทย์เชี่ยวชาญ (ด้านเวชกรรมป้องกัน) 3) นักวิชาการสาธารณสุขเชี่ยวชาญ (ด้านส่งเสริมพัฒนา) 4) นักวิชาการสาธารณสุข นักวิชาการควบคุมโรค เกษษกร พยาบาลวิชาชีพ นิติกร นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป เจ้าพนักงานสาธารณสุข เจ้าพนักงานเกษตรกรรม ตั้งแต่ระดับชำนาญงานขึ้นไป ที่นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดมอบหมาย 2) ระดับอำเภอ ประกอบด้วยสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ/โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป/โรงพยาบาลชุมชน

ตามประกาศฯ ข้อ 6 ให้ข้าราชการและพนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ซึ่งดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ เป็นเจ้าพนักงานสาธารณสุข ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 1) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชน นอกจากนี้ยังมี นายแพทย์ เกษีกร พยาบาลวิชาชีพ นักวิชาการสาธารณสุข ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป เจ้าพนักงานเภสัชกรรม พยาบาลเทคนิค เจ้าพนักงานสาธารณสุข ตั้งแต่ระดับชำนาญงานขึ้นไป ที่ผู้อำนวยการโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป หรือโรงพยาบาลชุมชนมอบหมายแล้วแต่กรณี 2) สาธารณสุขอำเภอ นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการสาธารณสุข พยาบาลวิชาชีพ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป เจ้าพนักงานสาธารณสุข พยาบาลเทคนิค ตั้งแต่ระดับชำนาญงานขึ้นไป ที่สาธารณสุขอำเภอมอบหมาย

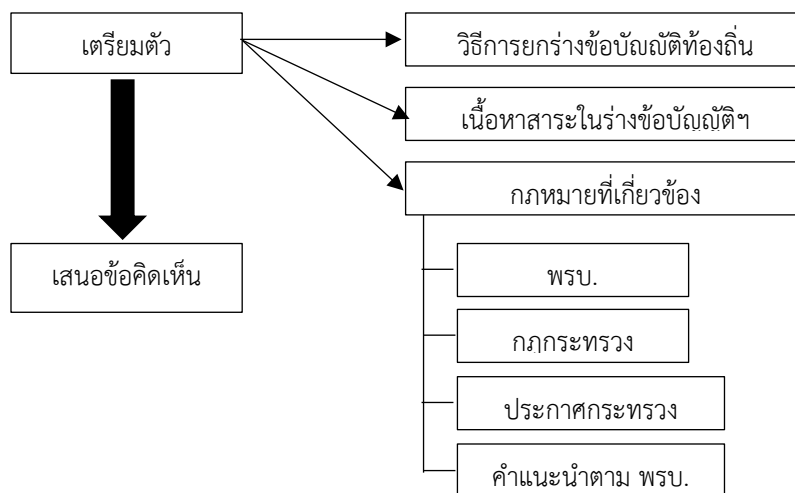
ระดับตำบลจะเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ตามประกาศฯ ข้อ 6 ให้ข้าราชการและพนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ซึ่งดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ เป็นเจ้าพนักงานสาธารณสุข ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 1) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2) นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาลวิชาชีพ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไปประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

กรณีที่ อปท.แจ้งว่าหน่วยงานไม่มี เจ้าพนักงานสาธารณสุข มาให้เราเป็นคนลงนามแทนจะสามารถทำได้หรือไม่ คำตอบก็คือ ไม่ได้ ถึงแม้ว่า อปท.จะบอกว่า ไม่มีความรู้ ไม่มีทักษะในการทำงาน เหตุผลคือ 1. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แต่งตั้งเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) ได้บัญญัติไว้ดังนี้ ข้อ 7 ให้ข้าราชการในสังกัดราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ เป็นเจ้าพนักงานสาธารณสุข ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 3) ให้ข้าราชการในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้เป็นเจ้าพนักงานสาธารณสุข ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 (3.1) ปลัดเทศบาล (3.2) ผู้อำนวยการสำนักสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาล (3.3) ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (3.4) หัวหน้ากองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาล (3.5) นายแพทย์ สัตวแพทย์ พยาบาลวิชาชีพ นักวิชาการสาธารณสุข นักวิชาการสุขาภิบาล นักวิชาการสิ่งแวดล้อม นิติกร ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป (3.6) สัตวแพทย์ พยาบาลเทคนิค เจ้าพนักงานสาธารณสุข เจ้าพนักงานสุขาภิบาล เจ้าพนักงานสัตวบาล ตั้งแต่ระดับชำนาญงานขึ้นไป (3.7) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (3.8) ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (3.9) หัวหน้าส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (3.10) นายแพทย์ สัตวแพทย์ พยาบาลวิชาชีพ นักวิชาการสาธารณสุข นักวิชาการสุขาภิบาล นักวิชาการสิ่งแวดล้อม นิติกร ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป (3.11) สัตวแพทย์ พยาบาลเทคนิค เจ้าพนักงานสาธารณสุข เจ้าพนักงานสุขาภิบาล เจ้าพนักงานสัตวบาล ตั้งแต่ระดับชำนาญงานขึ้นไป

จากประกาศฯ ดังกล่าว จะพบว่า เจ้าพนักงานสาธารณสุข ของ อปท.น่าจะมีเพียงพอต่อการทำงานและลงนามในหนังสือ/เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ พรบ.การสาธารณสุข พ.ศ.2535 2) กรณีต้องการคนลงไปตรวจสอบลักษณะของสถานี่/สถานประกอบการด้วย ควรแต่งตั้งให้บุคลากรของท้องถิ่นเข้าไปดำเนินการเองได้เลย เพราะตาม พรบ.การสาธารณสุข พ.ศ.2535 ได้บัญญัติไว้ว่า มาตรา 4 ว.2 ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งในเขตอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้นในเรื่องใดหรือทุกเรื่องก็ได้ ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น บุคคลดังกล่าวจะต้องแสดงบัตรประจำตัวตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงต่อบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องในขณะปฏิบัติหน้าที่ด้วย และให้บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร ดังนั้นก็หมายความว่า นายกเทศมนตรี/นายก อบต. สามารถที่จะแต่งตั้งข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าพนักงานท้องถิ่น/เจ้าพนักงานสาธารณสุขได้

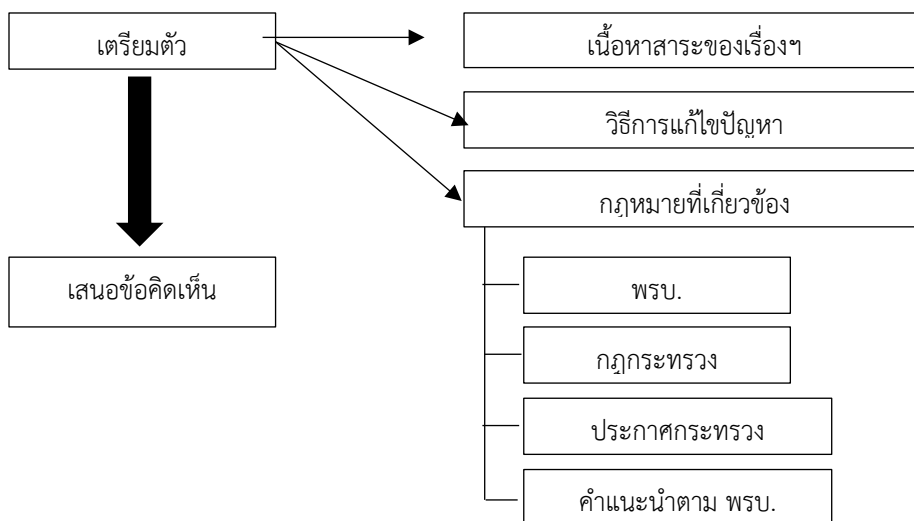
บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับ พรบ.การสาธารณสุข พ.ศ.2535

1. บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกรณีร่วมเป็นที่ปรึกษา/คณะกรรมการร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น ถ้าเราได้รับหนังสือราชการเชิญจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อร่วมเป็นที่ปรึกษา/คณะกรรมการร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น เราควรมีการเตรียมตัวในเรื่องวิธีการร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น เนื้อหาสาระในการร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง และคำแนะนำตาม พรบ.นั้นๆ ตลอดจนเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ด้วย เพื่อเสนอข้อคิดเห็นให้ข้อบัญญัติฯ ที่ร่างขึ้นมามีความครอบคลุมในการควบคุม แก้ไขปัญหามากที่สุด ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกรณีร่วมเป็นที่ปรึกษา/คณะกรรมการร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น

2. บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข กรณีร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง/แก้ปัญหา ร้องเรียนตาม พรบ.การสาธารณสุข พ.ศ.2535 ถ้าเราได้รับหนังสือราชการจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เราเข้าร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง/แก้ปัญหา ร้องเรียนตาม พรบ.การสาธารณสุข พ.ศ.2535 สิ่งแรกที่เราจะต้องทำคือ การเตรียมตัวในเรื่องเนื้อหาสาระของปัญหา/เรื่องที่ร้องเรียน วิธีการแก้ไขปัญหาคือ เป็นไปตามหลักวิชาการ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและเรื่องร้องเรียนประกอบด้วย พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง และคำแนะนำตาม พรบ.นั้นๆ ตลอดจนเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ด้วย เพื่อให้ข้อเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาได้ตรงกับปัญหามากที่สุด ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกรณีร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง/แก้ปัญหา ร้องเรียน

การแก้ไขปัญหาเหตุรำคาญของ จนท.สาธารณสุข

การแก้ไขปัญหาเหตุรำคาญของพื้นที่ควรดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุขจะเข้าไปดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อได้รับหนังสือราชการเชิญให้เข้าเป็น คณะกรรมการ ยกเว้นได้เจอเหตุเกิดซึ่งหน้า และพื้นที่นั้นอยู่ห่างไกลจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อดำเนินการ/ระงับเหตุแล้ว รีบแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาดำเนินการต่อโดยเร็ว เนื่องจากการแก้ไขปัญหาเหตุรำคาญของพื้นที่เป็นอำนาจและหน้าที่โดยตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากเราเข้าไปดำเนินการเลยอาจจะมีปัญหาในการถูกฟ้องร้องจากประชาชนได้ ดังนั้น เราจึงควร (ต้องได้รับหนังสือราชการเชิญ) มีบทบาทในการเป็นคณะกรรมการฯ โดยมีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำในส่วนที่เรามีกฎหมายรองรับว่าเราสามารถทำได้เท่านั้น

อ้างอิง

- กองกฎหมาย กรมอนามัย. (2565). **คู่มือแนวทางการออกคำสั่งทางปกครองตาม พรบ.สาธารณสุข 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม**. นนทบุรี: กองกฎหมาย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่อง แต่งตั้งเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535. (2561, กุมภาพันธ์ 9). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 135 ตอนพิเศษ 31 ง, หน้า 8.
- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560. (2560, มิถุนายน 22) **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 134 ตอนที่ 65 ก, หน้า 48.
- ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2561). **คู่มือการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข กรมอนามัย. (2558). **แนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข กรมอนามัย. (2560). **แนวทางการควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุขพ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.